

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Høringsnotat

Forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven om å innføre krav om at trykte læremidler mv. skal være tilgjengelige i opplæringen i grunnskolen

19. juni 2026

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	2
2	Bakgrunnen for forslaget	2
3	Dagens regler	3
3.1	Opplæringsloven	3
3.2	Privatskoleloven.....	4
4	Om læremidler og dagens situasjon i skolen	4
5	Departements vurderinger og forslag.....	7
5.1	Innledning	7
5.2	Lovkrav om tilgang til trykte læremidler og læringsressurser i grunnskolen	8
5.3	Særlig om private skoler	9
6	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	9
7	Forslag til lovendringer	10

1 Innledning

Kunnskapsdepartementet sender med dette på høring forslag til endringer i lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) og lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova).

Departementet foreslår å regulere tilgangen til trykte læremidler og trykte læringsressurser i grunnskolen. Formålet med forslaget er å sørge for en bedre balanse mellom trykte og digitale læremidler. Departementet foreslår at det innføres et lovkrav om at trykte læremidler og læringsressurser skal være tilgjengelige i opplæringen i grunnskolen.

Forslaget til regler gjelder offentlige skoler og skoler godkjent etter privatskoleloven.

2 Bakgrunnen for forslaget

Å kunne lese godt er avgjørende for å forstå og lære i alle fag, for videre utdanning og for arbeid. Regjeringen vil at elever i norsk skole skal få tilgang til flere bøker og få hjelp til å bli bedre lesere, samtidig som skolen legger til rette for mer konsentrasjon og mindre skjermbruk.

Studier viser at elever har bedre leseforståelse etter å ha lest en tekst på papir sammenlignet med skjerm. Skjermbrukutvalget pekte på at nedgangen i leseferdigheter taler for at elevene i norsk skole bør lese mer på papir, og at særlig elever med lave leseferdigheter får mindre utbytte av å lese på skjerm. Fysiske bøker ser også ut til å være positivt for foreldres mulighet til å følge med på barnas skolegang. Riksrevisjonen la i 2025 sin undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler frem for Stortinget, og ifølge undersøkelsen er det stor variasjon i om lærere opplever å kunne velge mellom trykte og digitale læremidler. I 2026 har Riksrevisjonen påpekt at det er urovekkende mange elever som har svake grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og regning.

Departementet mener derfor det er grunn til å foreslå et lovkrav om tilgang til trykte læremidler og læringsressurser i grunnskolen.

Regjeringen prioriterer lesing høyt, og lovforslaget henger sammen med flere andre tiltak som allerede er igangsatt for å oppnå mer lesing og bedre leseferdigheter. Som del av Regjeringens *Plan for Norge* og målet om mer og bedre læring i skolen har regjeringen satt i gang *Leseløftet*, et initiativ for å forbedre leseferdighetene til barn og unge. En lesekommisjon er satt ned og skal komme med tydelige anbefalinger om hvordan barnehager og skoler bør jobbe med lesing. Det er gjennomført et budsjettløft for lesing som inkluderer både forsterket satsing på skolebibliotekene, fysiske lærebøker i skolen og flere bøker i barnehagene.

3 Dagens regler

3.1 Opplæringsloven

Etter opplæringsloven § 15-6 skal skolene ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremidler. Det er den som står ansvarlig for å oppfylle retten til opplæring, det vil si kommunene og fylkeskommunene, som har ansvar for at plikten blir oppfylt.

Opplæringsloven § 15-3 stiller enkelte særlige krav til læremidler, som blant annet knytter seg til når læremidlene må foreligge på både bokmål og nynorsk til samme tid og pris. Læremidler er da definert som «alle trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget». Definisjonen innebærer at ressurser som for eksempel ikke dekker vesentlige deler av læreplanen, ikke er regnet som læremidler, uavhengig av om de er digitale eller på papir.

Det er vanlig å skille mellom læremidler og læringsressurser, selv om læringsressurser ikke er et uttrykk som blir brukt eller er definert i lovverket i dag. Ifølge forarbeidene til ny opplæringslov, Prop.57 L (2022–2023), kan læringsressurser ha faglig innhold, men gjerne av mindre omfang, og de er ofte ikke utviklet for bruk i skolen. Det er ingen krav i regelverket om at en viss andel av læremidlene eller andre læringsressurser som eventuelt benyttes, skal være trykte eller digitale.

Etter opplæringsloven § 11-14 har departementet ansvar for at det blir utarbeidet lærebøker og andre læremidler for individuelt tilrettelagt opplæring. Lovregelen stiller ikke kvalitative eller kvantitative krav.

Reglene om læremidler er i dag felles for grunnskole og videregående opplæring, med unntak av at opplæringsloven åpner for at det i forskrift kan fastsettes unntak fra gratisprinsippet i videregående opplæring. Det er ikke fastsatt slike unntak for læremidler, kun for utstyr i form av bærbar PC.

3.2 Privatskoleloven

Skoler som er godkjent etter privatskoleloven skal drive virksomheten etter læreplaner godkjent av departementet. De følger enten læreplanen som gjelder for offentlige skoler, eller læreplaner som på annen måte sikrer eleven jevn god opplæring, jf. privatskoleloven § 2-3. Ellers har skolene undervisningsfrihet, og på samme måte som i offentlige skoler, vil organiseringen og innretningen av undervisning kunne påvirke hvilke læremidler og andre former for ressurser og utstyr det er behov for i opplæringen.

Privatskoleloven har ingen generell regulering av skolenes tilgang til nødvendig utstyr mv. For å kunne gi elevene den opplæringen de skal ha, er det likevel en forutsetning at skolen har tilgang til de ressursene som opplæringen forutsetter. På samme måte som opplæringsloven, oppstiller heller ikke privatskoleloven krav til bruk av læremidler, eller krav om at en viss andel av læremidlene eller andre læringsressurser som eventuelt benyttes, skal være trykte eller digitale.

Privatskoleloven § 6-2 gjelder skolepenger og regulerer også gratisprinsippet. Det følger av fjerde ledd i bestemmelsen at grunnskoler som er godkjent etter privatskoleloven, ikke kan kreve noen form for betaling fra elever eller foreldre utover det som er fastsatt i regelverket. Etter § 6-2 femte ledd gjelder tilsvarende for videregående skoler godkjent etter loven. Femte ledd slår dessuten fast at elevene ikke kan pålegges å dekke utgifter til trykte og digitale læremidler eller digitalt utstyr utover det som er fastsatt i forskrift. I forskrift til privatskoleloven § 15-1 er det fastsatt unntak fra gratisprinsippet i form av adgang til å kreve egenbetaling for bærbar PC. Det er ikke fastsatt unntak for læremidler.

4 Om læremidler og dagens situasjon i skolen

En rekke undersøkelser har over tid vist at norske barn og unge har svakere leseprestasjoner og lavere leselyst enn tidligere. Både PISA 2018 og 2022 viste en stor nedgang i norske 15-åringers leseferdigheter. I PIRLS 2021 var det en betydelig nedgang i norske 10-åringers leseprestasjoner, og norske elever rapporterte også lavest leseglede blant alle de 65 landene som deltok. De norske nasjonale prøvene i lesing viser også at elevenes leseprestasjoner har gått jevnt nedover de siste årene.

På femte trinn har andelen som presterer på laveste mestringsnivå i lesing, økt med seks prosentpoeng siden 2022, noe som tilsvarer rundt 3400 flere elever. På 8. trinn har andelen elever på laveste mestringsnivå gått noe ned, men samtidig øker andelen elever på

det nest laveste mestringsnivået. Til sammen er det 35 prosent av elevene som presterer på de to laveste mestringsnivåene i lesing, en økning på fem prosentpoeng på tre år.

Skjermbruketvalget¹ pekte på at studier viser at elever har dårligere leseforståelse etter å ha lest en tekst på skjerm sammenlignet med papir. Skjermer er særlig dårlig egnet til å lese lengre, sammenhengende informasjonstekster. Utvalget pekte videre på at gode leseferdigheter er viktig for at elevene skal mestre skolen og utvikle den nødvendige kompetansen i de fleste fag. I lys av utviklingen mot stadig mer multimodale og kortere tekster både på skjerm og i lærebøker, mente de det trolig er desto viktigere at elever får tilstrekkelig med trening i å lese ren tekst, og spesielt lengre sammenhengende tekster.

Utvalget mente at forskningsfunnene knyttet til lesing er tilstrekkelig tydelige på at lesing av lengre, sammenhengende tekster er viktig for å utvikle gode leseferdigheter, men også for å utvikle kognitive ferdigheter som kritisk tenkning, og å stå i oppgaver som krever konsentrasjon og oppmerksomhet over tid. Det er særlig elever med lave leseferdigheter som får mindre utbytte av å lese på skjerm. Utvalget anbefalte derfor at mer av lesingen i skolen bør foregå med trykte bøker. De pekte på at anbefalingen likevel må balanseres opp mot hensynet til elever som trenger spesiell tilrettelegging, for eksempel barn og unge med dysleksi.

Spørsmål til skole-Norge høsten 2024² undersøkte om elevene i grunnskolen leser lengre tekster på skjerm eller papir/bok i undervisningen. På 1.-4. trinn rapporterte 68 prosent av skolelederne at elevene leser mest på papir eller i bok, mens bare tre prosent svarte at elevene leser lengre tekster mest på skjerm. På 5.-7.trinn svarte under halvparten av skolelederne (46 prosent) at elevene leser mest på papir eller i bok, og andelen som svarte at elevene leser mest på skjerm, var på ti prosent. For 8.-10- trinn svarte 32 prosent av skolelederne at elevenes lesing av lengre tekster skjer mest på skjerm. 37 prosent svarte at elevene på ungdomstrinnet leser omtrent like mye på skjerm som på papir eller i bok, mens 28 prosent svarte at elevene leser mest på papir eller i bok. 2 prosent av skolelederne svarte at lesing av lengre tekster bare skjer på skjerm.

Spørsmål til skole-Norge både høsten 2023³ og høsten 2024 tilsier at både trykte og digitale læremidler er i bruk i de fleste norske skoler. I 2024 opplevde 78 prosent av skoleledere i grunnskolen som besvarte undersøkelsen, at de anså balansen mellom trykte og digitale læremidler som god, mens 20 prosent mente det var for mye digitale læremidler. For skoleeierne i grunnskolen var tilsvarende tall henholdsvis 79 prosent og 18 prosent. Et klart flertall av de som svarte oppga at valg og vurdering av læremidler enten skjer på bakgrunn av innspill fra lærerteam eller gjennom kollektive prosesser der lærerne blir involvert. Det tilsier at praksisen for samarbeid og deltakelse i beslutningsprosesser rundt læremidler er sterk i grunnskolen.

¹ [NOU 2024:20 Det digitale \(i\) livet. Balansert oppvekst i skjermenes tid](#)

² Bergene m.fl. NIFU 2025 [Spørsmål til Skole-Norge høsten 2024 | udir.no](#)

³ Bergene m.fl. NIFU 2023 [Spørsmål til Skole-Norge høsten 2024 | udir.no](#)

Ifølge Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler⁴ er det imidlertid stor variasjon i om lærere opplever å kunne velge mellom trykte og digitale læremidler. 37 prosent av grunnskolelærerne sier at de ikke kan velge mellom trykte og digitale læremidler, mens 29 prosent av lærere i grunnskolen mener de i stor grad har en slik mulighet. Riksrevisjonen henviste i sin rapport også til en rekke andre kilder som viser at lærernes valgmuligheter varierer:

I undersøkelser gjennomført av Utdanningsforbundet, Lektorlaget og Skolenes landsforbund varierer andelen som svarer at de kan velge typen læremiddel fritt, mellom ca. en femdel og omtrent halvparten. Da Utdanningsforbundet spurte lærerne i 2024, svarte omtrent halvparten at de ønsker seg en 50/50-fordeling mellom trykte og digitale læremidler, men mange lærere oppgir at det ikke er tilgjengelig i alle fag. En undersøkelse blant medlemmene til Skolenes landsforbund i 2024 viser at det er omtrent like mange lærere som mener balansen mellom trykte og digitale læremidler er god, som mener at man baserer seg for mye på digitale læremidler. Få lærere synes det er for mye trykte læremidler.

Skjermbrukutvalget pekte på at mindre reell mulighet til å velge mellom digitale og analoge læremidler vil begrense lærerens mulighet til å gjøre valg for undervisningen. Utvalget pekte på at digitale læremidler ofte har en lisenskostnad per elev per år, og at det lønner seg å kjøpe et større antall lisenser. I tillegg mente utvalget at innkjøp av digitale enheter tar av kommunebudsjettene, og at det er en fare for at dette går på bekostning av trykte lærebøker.

Redusert bruk av fysiske bøker kan også påvirke om og hvordan foreldre kan følge med på barnas skolegang. Den innebygde progresjonen i lærebøker kan gi både elever selv og foreldrene en bedre mulighet for å følge med på elevenes utvikling i faget. I FUGs foreldreundersøkelse fra 2022 oppga 54 prosent av foreldrene at de i liten grad kan følge med og støtte barnet sitt når opplæring og skolearbeid skjer på en digital enhet.⁵ I en tilsvarende undersøkelse fra 2025 oppga 46 prosent av foreldrene at bruk av digitale løsninger i opplæringen gjør det vanskeligere for dem som foreldre å følge opp barnets skolearbeid, mens 18 prosent opplevde at det var enklere.⁶

I en undersøkelse fra 2023⁷ gjennomført av Proba Samfunnsanalyse på oppdrag fra Tilsynet for universell utforming av IKT fant forskerne at en klar overvekt av foreldrene synes at fysiske læremidler fungerer bedre enn digitale. Selv om det syntes å være en overvekt av positive erfaringer med brukervennlighet, forståelighet og tilrettelegging i forbindelse med de digitale læremidlene, mente mange foreldre at fysiske læremidler gir

⁴ [Dokument 3:17 \(2024–2025\) Riksrevisjonens undersøkelse av læremidler i grunnskoler og videregående skoler](#)

⁵ [Digitalisering i skolen \(2022\) – Opinion for Foreldreutvalget for grunnsopplæringen](#)

⁶ [Digitalisering i skolen \(2025\) – Opinion for Foreldreutvalget for grunnsopplæringen](#)

⁷ [Erfaringer med digitale løsninger i skolen - Kartlegging og analyse av utfordringer og muligheter](#) |Tilsynet for universell utforming av ikt Proba-rapport nr. 2023-23

bedre læringsutbytte knyttet til de grunnleggende skrive-, regne- og leseferdighetene. De mente også at digitale læremidler bidrar til distraksjon. Foreldrene var opptatt av å ha en god balanse mellom bruken av fysiske og digitale læremidler, og mente det var for mye bruk av digitale løsninger.

Proba peker videre på at mange foreldre opplever ikke å få innsyn i elevenes digitale skolearbeid, og at de ikke klarer å hjelpe barnet hvis det er behov for det. Proba peker på at det synes å være en risiko for at innføring av digitale læremidler har svekket de mest utsatte barnas mulighet til å få hjelp av foreldrene sine i skolearbeidet.⁸

5 Departements vurderinger og forslag

5.1 Innledning

På bakgrunn av gjennomgangen i punkt 4, mener departementet det bør lovfestes et krav om at trykte læremidler og ressurser skal være tilgjengelige i opplæringen i grunnskolen. Det er viktig å sørge for en bedre balanse og legge til rette for at lærerne har mulighet til å velge trykte læremidler der de mener at det vil gi best opplæring, slik at alle elever får møte fysiske bøker som del av grunnskoleopplæringen.

Departementets forslag er begrenset til å gjelde opplæringen i grunnskolen. Departementet ser likevel viktigheten av at fysiske bøker er tilgjengelige i videregående opplæring for ungdom der dette gir den beste opplæringssituasjonen, og for voksne i forberedende og videregående opplæring. Forslaget tar sikte på å sikre en bedre tilgang på fysiske lærebøker og ressurser for de yngste elevene. Betydningen for den begynnende leseopplæringen og at skolen skal kunne legge til rette for mer konsentrasjon og mindre skjermbruk, er vektlagt i denne vurderingen.

Departementet understreker at det er egenskaper ved digitale læremidler som er klart positive, også utover opplæring i digitale ferdigheter. Blant annet kan digitale læremidler i enkelte tilfeller lette arbeidet med å tilpasse opplæringen til ulike elever. Særlige tilpasninger for enkeltelever kan også bli mindre synlig i klasserommet når alle elevene kan nyttiggjøre seg samme læremiddel eller ulike læremidler via samme verktøy. Digitale læremidler er underlagt krav om universell utforming og dermed bedre tilgjengelig for en del elever enn trykte læremidler. Enkelte elever vil ha behov for at det benyttes digitale verktøy i opplæringen. Forslaget er ikke til hinder for at det fortsatt kan brukes digitale læremidler i opplæringen der dette er hensiktsmessig, men handler om at det også må være trykte læremidler og læringsressurser tilgjengelig i opplæringen i grunnskolen.

Departementet vil under gi en vurdering av hvordan et lovkrav kan innrettes.

⁸ [Erfaringer med digitale løsninger i skolen - Kartlegging og analyse av utfordringer og muligheter | Tilsynet for universell utforming av ikt](#) Proba-rapport nr. 2023-23

5.2 Lovkrav om tilgang til trykte læremidler og læringsressurser i grunnskolen

Som omtalt under dagens regler (punkt 3.1) er læremidler definert i opplæringsloven som «alle trykte, ikkje-trykte og digitale element som er utvikla til bruk i opplæringa, som skal brukast jamleg i opplæringa, og som dekkjer vesentlege delar av læreplanen i faget». Denne definisjonen innebærer at ressurser som for eksempel ikke dekker vesentlige deler av læreplanen, ikke er regnet som læremidler. Slike læringsressurser kan ha likevel ha relevant faglig innhold, men gjerne av mindre omfang, og de trenger ikke være utviklet for bruk i skolen. Etter departementets vurdering er det ikke nødvendigvis slik at trykte læremidler, jf. definisjonen i opplæringsloven, er viktigere i opplæringen enn andre typer trykte bøker eller ressurser. Avhengig av fag og trinn kan for eksempel oppgavehefter og lesebøker (skjønnlitteratur) være av betydning. Etter departementets vurdering bør det derfor vurderes konkret lokalt hva slags type læremidler eller læringsressurser som skal være tilgjengelige i trykte utgaver til bruk i opplæringen. Departementet foreslår derfor å knytte et lovkrav om tilgang til både trykte læremidler og læringsressurser.

Departementet foreslår at kommunene forpliktes til å sørge for at skolene har tilgang til trykt materiale, men uten at det stilles konkrete kvalitative eller kvantitative krav. Det betyr at departementet ikke foreslår at det må være trykte lærebøker eller ressurser tilgjengelig i alle fag, og heller ikke å fastsette hvilke fag slike må være tilgjengelige i. Dette vil gi kommunene og skolene god fleksibilitet, og et godt grunnlag for lokale prioriteringer ut fra de behovene man ser lokalt. Departementet legger til grunn at kommunene og skolene fortsatt vil legge til rette for gode kollektive prosesser der lærerne blir involvert, og at det ses hen til elevenes rett til medvirkning etter opplæringsloven.

Etter departementets vurdering må det ikke nødvendigvis stilles krav om én bok per elev for at elevene skal kunne møte fysiske bøker i opplæringen. Tilgjengelige bøker, inkludert klassesett, på skolebiblioteket eller lignende, kan for eksempel være egnede løsninger. Dette må vurderes i lys av hvordan de aktuelle læremidlene eller læringsressursene skal benyttes i opplæringen. Det foreslås ingen endringer i det såkalte parallellitetskravet, det vil si kravet om at læremidler med enkelte unntak skal foreligge samtidig og til samme pris på bokmål og nynorsk.

Hensikten med forslaget er å bedre skolenes tilgang til varierte læremidler og andre læringsressurser. Ved handlinger og avgjørelser som vedkommer elever/barn skal elevens/barnets beste være et grunnleggende hensyn, jf. opplæringsloven § 10-1 og Grunnloven § 104. Prinsippet om barnets beste gjelder både i enkeltsaker og for barn som gruppe. I valg mellom ulike typer utstyr, læremidler og andre ressurser i opplæringen, vil ulike elever kunne ha ulike behov. Hva som er egnet, må vurderes helhetlig i lys av den opplæringen som skal gis, og det vil måtte kunne sees hen til innholdet i individuelle opplæringsplaner, jf. opplæringsloven kapittel 11. Etter departementets vurdering støtter derfor hensynet til barns beste opp om et mål om at skolene bør ha tilgang til varierte læremidler og ressurser.

Selv om det ikke stilles konkrete kvalitative eller kvantitative krav utover et grunnleggende krav om at det må være visse trykte ressurser tilgjengelig, mener departementet at kravet vil bidra til å skape en bedre balanse mellom trykt og digitalt i opplæringen. Et slikt krav vil både innebære et tydelig signal til kommunene, og innebære at kommunene aktivt må vurdere hvordan de skal følge opp kravet. Kravet vil omfattes av kommunens internkontrollplikt, jf. kommuneloven § 25-1, noe som innebærer at kommunene må kunne vise til rutiner for å sikre at lovkravet oppfylles lokalt.

Departementet vil dessuten peke på at det i 2023, 2024 og 2026 er satt av til sammen 535 millioner kroner til øremerket tilskudd til fysiske læremidler, og forventer at dette sammen med et lovkrav vil øke antallet fysiske bøker som er tilgjengelige i opplæringen i grunnskolen i de påfølgende årene.

Forslaget må også sees i sammenheng med endringene som er fastsatt i læreplanverket for 1. til 4. trinn om at bruk av digitale enheter på disse trinnene skal være særskilt varsom, og ikke dominere undervisningen. Disse endringene vil tre i kraft fra skoleåret 2026–2027.

5.3 Særlig om private skoler

Etter departementets vurdering bør skoler som er godkjent etter privatskoleloven og som mottar statstilskudd, omfattes av en regulering av tilgang til trykte læremidler på lik linje som offentlige skoler. Departementet understreker at hensikten med forslaget er å bedre skolenes tilgang til varierte læremidler og andre læringsressurser, slik at dette kan komme elevene til gode i opplæringen. Hva som er egnet i den enkelte undervisningssituasjonen, må fremdeles vurderes helhetlig i lys av den opplæringen som skal gis. Forslaget vil derfor ikke begrense skolenes undervisningsfrihet.

Private grunnskoler som er godkjent etter opplæringsloven § 22-1, har ikke rett til statlige tilskudd og er i dag ikke omfattet av opplæringsloven § 15-6 om utstyr, inventar og læremidler. Departementet ser ikke grunn til at disse skolene skal omfattes av forslaget.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet viser til at kommunene allerede har ansvar for og er finansiert i rammetilskuddet for løpende utskifting av læremidler, dvs. å sørge for at skolene har tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremidler. I tillegg har kommunene i 2023, 2024 og 2026 fått til sammen 525 mill. kroner i øremerkede tilskudd til trykte lærebøker.

Departementet har, basert på tall fra Forleggerforeningen, gjort et anslag for hvor mange lærebøker som i gjennomsnitt ble kjøpt inn per elev i år som i liten grad var påvirket av større læreplanreformer. Ved større læreplanreformer vil innkjøp av læremidler normalt være høyere og det har da også fulgt ekstra kompensasjon til kommunene over statsbudsjettet. Gjennomsnittet for innkjøp av lærebøker per år per elev i perioden 2009 til 2018 er 2,9 lærebøker. Dette kan da anslås å tilsvare om lag det antall bøker per elev som kommunenes grunnfinansiering dekker.

Etter opplæringsloven § 15-6 skal skolene i dag ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremidler i opplæringen, og kommunene er i kompensert for dette gjennom kommunerammen. Dagens bestemmelse inneholder ikke kvantitative eller kvalitative krav utover det som er nødvendig for å oppfylle retten til grunnskoleopplæring. En tydeligere regulering av tilgangen til trykte lærebøker og ressurser, slik det foreslås her, vil i noen grad redusere kommunenes handlingsrom, og det innebærer en forventning om en høyere andel trykte læremidler og ressurser. En dreining mot flere trykte læremidler antas å gi en viss innsparing ved at behovet for digitale læremidler reduseres. Departementets samlede vurdering er likevel at kommunene bør kompenseres for deler av merkostnadene knyttet til jevnlig innkjøp av flere trykte læremidler og ressurser, i tillegg til det som dekkes av grunnfinansieringen.

Departementets forslag vil forplikte kommunene til å sørge for at skolene har tilgang til trykte læremidler og ressurser, men uten at det stilles kvalitative eller kvantitative krav. Det betyr at det ikke foreslås at det må være trykte lærebøker eller ressurser tilgjengelig i alle fag, og det foreslås heller ikke å fastsette hvilke fag dette må være tilgjengelig i. Dette vil fortsatt gi kommunene og skolene stort handlingsrom. Målet med reguleringen er imidlertid at elever i norsk skole skal få tilgang til flere bøker og få hjelp til å bli bedre lesere, samtidig som skolen legger til rette for mer konsentrasjon og mindre skjermbruk.

Dersom reglene endres i tråd med forslaget, er det naturlig å vurdere om det øremerkede tilskuddet til innkjøp av trykte læremidler skal innlemmes i rammetilskuddet. Selv om det ikke er et direkte samsvar mellom det øremerkede tilskuddet – sammen med en vridning i bruken av de midlene til læremidler som ligger i rammen – og kommunenes merkostnader, er det departementets vurdering at tilskuddet i vesentlig grad bidrar til å dekke disse kostnadene. Departementet mener at det øremerkede tilskuddet til fysiske læremidler og en eventuell innlemming av det i kommunerammen fra 2027, vil kompensere kommunene for merkostnader knyttet til et krav om at trykte læremidler og ressurser skal være tilgjengelig i opplæringen i grunnskolen.

Private skoler

Det foreslås at endringene i reguleringen av læremidler også skal gjelde for private skoler. Driftstilskudd til private skoler beregnes med utgangspunkt i de gjennomsnittlige offentlige driftsutgiftene per elev i offentlige skoler to år tidligere. Midlene som kommunene har brukt til læremidler – både midler som ligger i rammen og midler som er gitt som øremerkede tilskudd – gjenspeiles i tilskuddsgrunnlaget for statstilskuddet til de private skolene. På samme måte vil kompensasjon til kommunene fra 2027 for den foreslåtte regelverksendringen, gjenspeiles i tilskuddsgrunnlaget på sikt. Departementet legger derfor til grunn at de private skolene utover dette ikke kompenseres særskilt.

7 Forslag til lovendringer

I lov 9. juni 2023 nr. 30 om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa foreslås følgende endringer:

§ 15-6 skal lyde (endringer i kursiv):

§ 15-6 Utstyr og læremiddel

Skolane skal ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremiddel. *Kommunen skal sørge for at trykte læremiddel og læringsressursar er tilgjengelege i opplæringa i grunnskolen.*

I lov 4. juli 2003 nr. 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova) foreslås følgende endringer:

§ 6-2 skal lyde (endringer i kursiv):

§ 6-2 Skolepengar *m.m.*

Skolar som får statstilskot etter § 6-1 første ledd, kan krevje inn skolepengar. Styret fastset storleiken på skolepengane. Skolepengane kan utgjere inntil 15 prosent av tilskotsgrunnlaget, med eit beløp fastsett av departementet i tillegg for dekning av utgifter til husleige/kapitalkostnader. Departementet kan i særskilde tilfelle gjere tidsavgrensa unntak frå kravet.

Dersom styret etter § 5-2 andre ledd bokstav b etablerer ei ordning med graderte og reduserte skolepengar, kan skolen etter søknad gi reduserte skolepengar ut frå økonomien til den enkelte hushaldninga, og gi moderasjon til hushaldningar som har fleire barn på skolen.

Skolar som får statstilskot etter § 6-1 fjerde ledd, kan i særskilde tilfelle få dispensasjon til å krevje inn skolepengar.

Grunnskolar kan ikkje krevje noka form for betaling frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna. *Skolen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige læremiddel og skal sørge for at trykte læremiddel og læringsressursar er tilgjengelege i opplæringa i grunnskolen.*

Vidaregåande skolar kan ikkje krevje noka form for betaling for opplæringa frå elevar eller foreldre utover det som følgjer av denne føresegna. Skolen har ansvaret for å halde elevane med nødvendige trykte og digitale læremiddel og digitalt utstyr. Elevane kan ikkje påleggjast å dekkje nokon del av utgiftene til dette utover det som følgjer av forskrift. Skolen kan påleggje elevane å halde seg med anna individuelt utstyr som opplæringa til vanleg gjer det nødvendig å ha. Departementet kan gi nærmare forskrifter.

Departementet foreslår at endringene trer i kraft fra 1. august 2027.